

Katarzyna Drabarczyk, Joanna Wrzeńska-Kowal

Wydział Nauk Ekonomicznych

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce

Wstęp

Od kilkunastu lat zainteresowanie konsumentów zdrową żywnością ekologiczną stale rośnie. Jest to odpowiedź na zwiększającą się świadomość zdrowotną. Zmienia się struktura popytu, ponieważ ludzie są skłonni wydawać więcej pieniędzy na produkty ekologiczne. Coraz bardziej zaczyna liczyć się jakość, a nie ilość. Rolnictwo ekologiczne jest jedną z najszybciej rozwijających się gałęzi na świecie. Tym samym szybki rozwój znajduje odbicie we wzroście podaży wysokojakościowych produktów ekologicznych. Chemiczne środki ochrony roślin czy modyfikacje genetyczne używane w rolnictwie powodują awersję konsumentów. Uprawa bez agrochemii jest produkcją żywności o wysokiej jakości i metodą najbardziej przyjazną dla środowiska naturalnego. Pojawienie się metod rolnictwa ekologicznego było reakcją na zagrożenia, jakie dla żywności gleby stanowiła chemizacja rolnictwa [Żakowska-Biemas i Gutkowska 2003, s. 7].

W Polsce w ciągu ostatnich lat powierzchnia użytkowa i liczba gospodarstw ekologicznych systematycznie wzrastała. Według danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na dzień 30.11.2014 roku ponad 26 tysięcy producentów (z czego prawie 98% to producenci rolni) objętych było kontrolą jednostek certyfikujących. Kwestie rolnictwa ekologicznego reguluje ustawa z dnia 25 czerwca 2009 roku o rolnictwie ekologicznym. Niewielkie zmiany i ułatwienia dotyczące rolników prowadzących produkcję ekologiczną, jednostek certyfikujących oraz administracji odpowiedzialnej za ten sektor rolnictwa weszły w życie w styczniu 2015 roku.

Rolnictwo ekologiczne w Polsce zostało wsparte finansowo po raz pierwszy w 1998 roku. Wprowadzono wtedy dotację (z budżetu państwa) do kosztów kontroli gospodarstw ekologicznych. W roku kolejnym przyznano dotację do powierzchni upraw ekologicznych. Obecnie ekologiczne gospodarstwa rolnicze mogą liczyć na wsparcie z budżetu krajowego i budżetu Unii Europejskiej.

Celem artykułu jest przedstawienie stanu i przyczyn rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2003–2014 w odniesieniu do wybranych krajów świata. Do analizy wykorzystano źródła wtórne pochodzące z baz danych Eurostatu, Międzynarodowej Federacji Rolnictwa Ekologicznego (IFOAM), Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IHARS), GUS oraz raportów dotyczących rolnictwa. Do prezentacji danych wykorzystano metodę statystyki tabelarycznej oraz metodę graficzną.

Przyczyny rozwoju produkcji ekologicznego

Rolnictwo ekologiczne to wynik teorii i praktyk, które zostały zapoczątkowane w pierwszej połowie XX wieku w kilku krajach europejskich, Stanach Zjednoczonych i Australii [Zuba 2012, s. 262].

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Unii Europejskiej [Rozporządzenie Rady 2007] produkcja ekologiczna jest ogólnym systemem zarządzania gospodarstwem i produkcji żywności, łączącym najkorzystniejsze dla środowiska praktyki, wysoki stopień różnorodności biologicznej, ochronę zasobów naturalnych, stosowanie wysokich standardów dotyczących dobrostanu zwierząt i metodę produkcji odpowiadającą wymaganiom konsumentów preferujących wyroby wytwarzane przy użyciu substancji naturalnych i ekologicznych metodach produkcji. Ekologiczna metoda produkcji pełni zatem podwójną funkcję społeczną: z jednej strony dostarcza towarów na specyficzny rynek kształtowany przez popyt na produkty ekologiczne, a z drugiej strony jest działaniem w interesie publicznym, ponieważ przyczynia się do ochrony środowiska, dobrostanu zwierząt i rozwoju obszarów wiejskich.

Rozwojowi produkcji ekologicznej sprzyja [Kuś 2010, s. 23]:

1. Spadek zaufania (przede wszystkim w krajach bogatszych) co do jakości żywności, która produkowana jest metodami przemysłowymi. Występuje wtedy wysokie niebezpieczeństwo skażenia pozostałościami po chemicznych środkach ochrony roślin. Wszelkiego rodzaju konserwanty i polepszacze są również czynnikiem wywołującym niechęć konsumentów, tak samo jak produkcja mięsa, przy której wykorzystuje się sterydy, hormony i antybiotyki. Rośnie popularność produktów ekologicznych.
2. Nasilenie ujemnego oddziaływania rolnictwa konwencjonalnego na środowisko (np. przez zanieczyszczenie wód gruntowych i powierzchniowych azotanami czy obniżenie żyzności gleb).
3. Nadwyżka produkcji artykułów żywnościowych wiążąca się ze spadkiem opłacalności produkcji w wyniku spadku cen. Prowadzi to do ekonomicznej degradacji rejonów o gorszych glebach, na których efektywność i tak jest niska.

4. Duże wsparcie finansowe z budżetu Unii Europejskiej.
5. Mniejsze ograniczenia celne, ułatwiające eksport produktów ekologicznych.

Certyfikowanie produktów ekologicznych w Polsce

W Polsce organem upoważniającym jednostki certyfikujące do prowadzenia kontroli i wydawania certyfikatów jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) sprawuje nadzór nad jednostkami certyfikującymi rolnictwo ekologiczne, a jednostki te upoważnione są do przeprowadzania kontroli oraz wydawania/odbierania certyfikatów zgodności w rolnictwie ekologicznym. W Polsce w latach 2011–2012 działało 10 takich jednostek. W 2012 roku, w stosunku do roku poprzedniego, we wszystkich jednostkach odnotowano wzrost liczby kontrolowanych producentów, co świadczy o ogólnym przyroście liczby producentów ekologicznych w Polsce. Dzięki systemowi certyfikacji konsument ma pewność, że żywność oferowana jako ekologiczna została wyprodukowana zgodnie z obowiązującymi zasadami dotyczącymi rolnictwa ekologicznego oraz jest wolna od zanieczyszczeń (np. nawozów chemicznych).

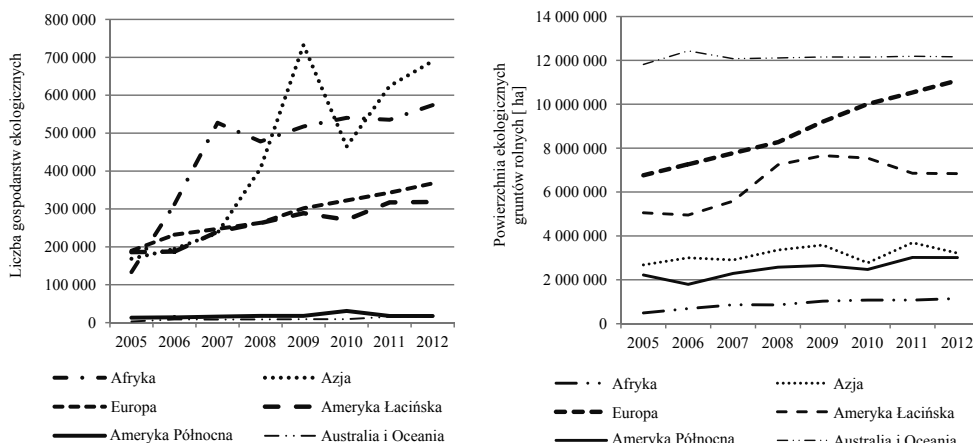
Każdy podmiot, który wytwarza, przetwarza lub importuje produkty ekologiczne w celu sprzedaży musi poddać się certyfikacji prowadzonej przez wybraną jednostkę certyfikującą. Podstawę certyfikacji stanowią europejskie regulacje prawne, dlatego we wszystkich jednostkach schemat certyfikacji jest bardzo podobny. Zainteresowany podmiot składa wniosek wraz z niezbędną dokumentacją. Jednostka certyfikująca weryfikuje wniosek pod względem formalnym (np. w przypadku produkcji pasz – analizuje receptury, czy spełniają wymagania przepisów prawnych; czy wniosek zawiera wszystkie wymagane załączniki, czy gospodarstwo nie leży w pobliżu zakładów przemysłowych itp.). Po akceptacji wniosku podmiotowi przypisuje się numer i tworzy się indywidualny plan kontroli. Ustala się termin kontroli, która jest przeprowadzana przez inspektora rolnictwa ekologicznego. Kontrola pełnozakresowa odbywa się co najmniej raz w roku. Oprócz tego możliwe są kontrole niezapowiedziane w przypadkach podwyższonego ryzyka. Inspektor zbiera dowody niezbędne do procesu certyfikacyjnego, np. pobiera próbki losowych produktów, sprawdza dokumentację itp. Po kontroli sporządza raport z inspekcji i informuje podmiot o swojej decyzji. Może stwierdzić zgodność z wymaganiami i wydać certyfikat. Może też wydać certyfikat, ale nakazać usunięcie pewnych uchybień w wyznaczonym terminie bądź odroczyć decyzję do momentu usunięcia niezgodności. W przypadku negatywnej opinii jednostka certyfikująca wskazuje przyczyny swojej decyzji.

W wyniku kolejnych kontroli sprawdza czy wymogi certyfikacji są nieprzerwanie przestrzegane. Certyfikowanie jest procesem odpłatnym.

Zarówno w Polsce, jak i w całej Unii Europejskiej obowiązuje jedno logo, które informuje o tym, że produkt jest ekologiczny. Dzięki niemu produkty te są łatwiej identyfikowane przez konsumentów. Produkty, które spełniają wymogi Rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007, mogą być nim znakowane.

Rozwój rolnictwa ekologicznego na świecie

Największą powierzchnią ekologicznych użytków rolnych, a zarazem najniższą liczbą gospodarstw charakteryzuje się Australia i Oceania (rys. 1). Przeciętna wielkość gospodarstwa ekologicznego w analizowanych latach wahała się od 3,5 tysiąca ha w 2005 do około 750 ha w 2012 roku. (ze względu na zwiększenie się liczby gospodarstw z 3 do 16 tysięcy). Europa pod względem wielkości powierzchni gruntów rolnych zajmuje drugie miejsce na świecie, przeciętna wielkość gospodarstw ekologicznych oscylowała w granicach 30 ha w badanym okresie. Najmniejszą przeciętną powierzchnią charakteryzowały się gospodarstwa w Afryce (około 2 ha). Prezentowane dane dotyczące powierzchni ekologicznych użytków rolnych obejmują zarówno obszary przekształcone na ekologiczne, jak i te w trakcie konwersji. W 2012 roku na świecie powierzchnia wszystkich ekologicznych gruntów wynosiła ponad 37,5 mln ha (z czego Polska to 1,8%).

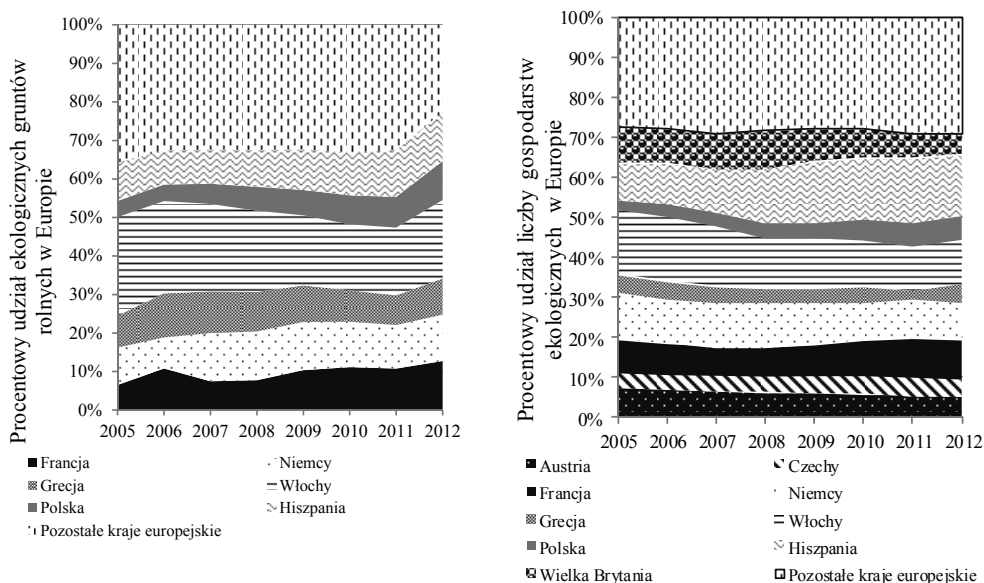

Rysunek 1

Powierzchnia ekologicznych gruntów rolnych [ha] i liczba gospodarstw ekologicznych na świecie w latach 2005–2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.organic-world.net (data dostępu: 04.02.2015).

W Europie kilka państw wyróżnia się zarówno pod względem powierzchni ekologicznych gruntów rolnych, jak i liczby gospodarstw (rys. 2). Polska znajduje się w czołówce tych państw. Powierzchnia gruntów rolnych zwiększyła się z 2% w 2005 roku do 6% w 2012 roku (5. miejsce), a liczba gospodarstw z 4 do 9% (5. miejsce). Nie jest to najwyższy udział, ale na tle Europy dosyć znaczący. Powierzchnia gospodarstw ekologicznych wahała się od 20 do 25 ha w analizowanym okresie i była nieco mniejsza niż przeciętna powierzchnia gospodarstwa w Europie. Polska pod względem wielkości ekologicznych użytków rolnych w 2012 roku zajmowała 12. miejsce na świecie (w 2005 było to 22. miejsce).

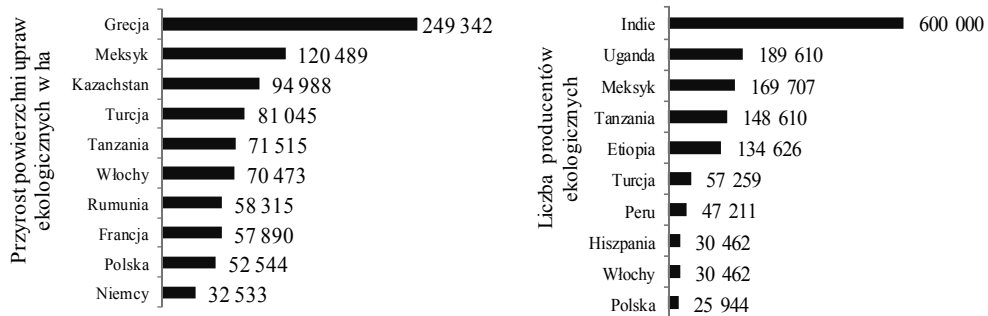

Rysunek 2

Procentowy udział powierzchni ekologicznych gruntów rolnych [ha] i liczby gospodarstw ekologicznych w Europie w latach 2005–2012

Źródło: Opracowanie własne odstawie www.organic-world.net (data dostępu: 04.02.2015).

Dynamiczny rozwój rolnictwa ekologicznego spowodował, że wśród 10 państw o największej powierzchni ekologicznych gruntów rolnych i liczbie producentów ekologicznych znalazła się również Polska (rys. 3). Liczba producentów w 2012 roku wynosiła 25 944. W porównaniu z państwami z pierwszej światowej piątki jest to dosyć słaby wynik. Jednak trzeba zwrócić uwagę, że w tych państwach gospodarstwa ekologiczne były bardzo małe i ich przeciętna powierzchnia wahała się od 1 do 2 ha. W 2012 roku uprawy ekologiczne stanowiły 4,28% wszystkich gruntów rolnych w Polsce. Daje to nam 29. miejsce na świecie pod względem procentowego udziału upraw ekologicznych w gruntach rolnych ogółem.

Rysunek 3

Przyrost powierzchni upraw ekologicznych i liczba producentów ekologicznych na świecie w 2012 r.

Źródło: FiBL and IFOAM, *The Word of organic agriculture*, Statistic&Emerging Trends 2014.

Powierzchnia ekologicznych upraw zbóż w Polsce w latach 2008–2012 systematycznie wzrastała, a ich procentowy udział w powierzchni upraw zbóż UE zmienił się z 5 na 8%. Podobnie było w przypadku obszaru upraw roślin okopowych, który corocznie zwiększał się nieznacznie, a jego procentowy udział powierzchni zarówno w UE, jak i całej Europie utrzymywał się na stałym poziomie. W ciągu 6 badanych lat ekologiczne uprawy warzyw w Polsce zwiększyły się 4-krotnie (udział powierzchni ekologicznych warzyw UE wzrósł o 8%). Intensywnie zwiększyła się także produkcja ekologicznych owoców. W latach 2010–2011 nastąpił ponad stuprocentowy wzrost arealu tych upraw. W wyniku tego gwałtownego zwiększenia się przy dosyć stabilnym poziomie wzrostu w Europie, procentowy udział wzrósł około 4-krotnie. W 2012 roku polskie uprawy owoców stanowiły 1/3 obszaru produkcji owoców w całej Europie. Ciekawym zjawiskiem jest nagły spadek produkcji orzechów (tab. 1). Zauważalny szczególnie w 2012 roku w stosunku do roku poprzedniego obszar ekologicznej produkcji orzechów zmniejszył się prawie 20-krotnie. Było to spowodowane wyłączeniem produkcji orzechów z unijnych dopłat, co miało służyć przeciwdziałaniu wyłudzenia pieniędzy. Mimo że produkcja nie wymaga dużych nakładów finansowych i pielęgnacji (koszt sadzonek około 300 zł za ha, a dotacja wynosiła około 5 razy więcej) to dla wielu stała się nieopłacalna. W 2012 roku w Polsce wytworzono około 102,5 tys. ton zboża, ponad 17 tys. ton roślin okopowych i prawie po 20 tys. ton owoców i warzyw ekologicznych.

Rynek żywności ekologicznej w Polsce stanowi tylko ok. 0,3 proc. rynku spożywczego, a w Europie zachodniej około 3–4%. Jednak trzeba pamiętać, że rynek ten rozwija się intensywnie. Chociaż Polska zajmuje wysoki udział w Europie pod względem wielkości upraw czy liczby producentów, to produkty ekologiczne nie są u nas zbyt popularne. Świadczy o tym przeciętna kwota wyda-

Tabela 1

Powierzchnia wybranych upraw ekologicznych w Europie w latach 2007–2012 [ha]

Lata	Uprawa	Polska	Unia Europejska	Udział Polski w UE [%]	Europa	Udział Polski w Europie [%]
2007	Zboża	bd*	1 178 539	bd*	1 324 864	bd*
	Owoce	bd*	61 019	bd*	78 367	bd*
	Warzywa	2 280	97 883	2	105 325	2
	Rośliny okopowe	bd*	43 509	bd*	29 704	bd*
	Orzechy	30 000	95 722	31	114 036	26
2008	Zboża	62 845	1 316 198	5	1 485 319	4
	Owoce	6 208	61 127	10	74 974	8
	Warzywa	3 460	96 070	4	99 815	3
	Rośliny okopowe	1 951	42 791	5	36 957	5
	Orzechy	39 300	129 522	30	148 407	26
2009	Zboża	77 473	1 438 837	5	1 720 853	5
	Owoce	6 709	56 484	12	72 263	9
	Warzywa	3 314	96 669	3	103 204	3
	Rośliny okopowe	1 969	44 441	4	38 847	5
	Orzechy	16 729	144 054	12	166 305	10
2010	Zboża	102 274	1 402 263	7	1 709 704	6
	Owoce	17 547	75 017	23	94 812	19
	Warzywa	5 200	101 295	5	112 894	5
	Rośliny okopowe	2 338	46 935	5	40 952	6
	Orzechy	33 114	168 150	20	187 034	18
2011	Zboża	109 511	1 395 776	8	1 780 059	6
	Owoce	36 792	103 976	35	120 578	31
	Warzywa	7 364	99 372	7	109 409	7
	Rośliny okopowe	2 617	53 015	5	43 932	6
	Orzechy	22 028	163 767	13	185 014	12
2012	Zboża	122 818	1 537 710	8	1 902 703	6
	Owoce	41 990	108 319	39	125 761	33
	Warzywa	9 379	94 720	10	104 507	9
	Rośliny okopowe	2 780	54 945	5	45 834	6
	Orzechy	1 152	150 847	1	172 425	1

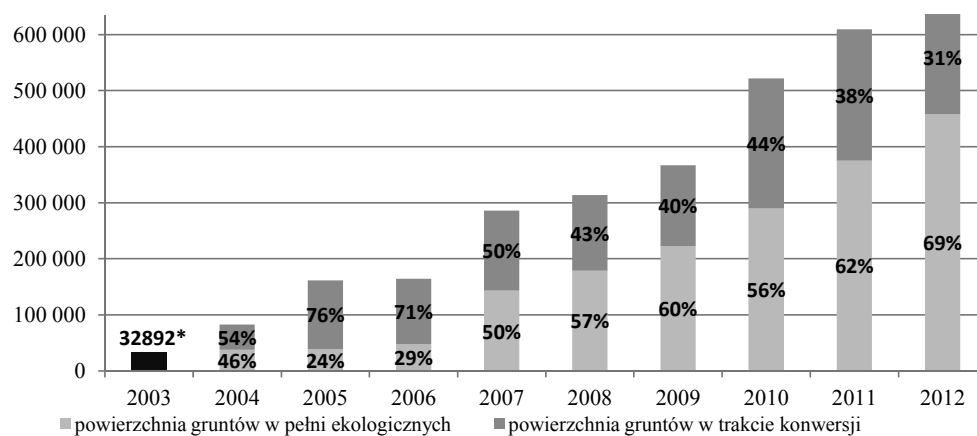
*bd – brak danych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.organic-world.net (data dostępu: 04.02.2015).

wana na nie. W Polsce w 2014 roku wydatki na żywność ekologiczną wynosiły około 4 euro/osobę (podobnie w Rumunii czy na Węgrzech). Dla porównania w Niemczech konsumenci wydają około 86 euro, Holandii 158 euro, Szwajcarii 189 euro, a we Francji 61 euro. Według różnych szacunków, w 2013 roku Polacy zakupili produkty ekologiczne za około 650–700 mln zł. Trzy lata wcześniej wydano tylko 200 mln zł.

Stan i rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce

W ciągu dziesięciu lat powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w Polsce zwiększyła się ponad 20-krotnie. W wyniku powiększania tych obszarów obserwuje się intensywny wzrost powierzchni użytków w trakcie konwersji (rys. 4). Obszar użytkowany zgodnie z przepisami o rolnictwie ekologicznym wynosił w 2013 roku w sumie blisko 675 tys. ha. Jest to 2-procentowy wzrost w odniesieniu do 2012 roku i stanowiło to około 4% całej powierzchni użytkowanej rolniczo w Polsce.

* Brak danych o podziale.

Rysunek 4

Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w Polsce w podziale na grunty w pełni przekształcone i w trakcie konwersji w latach 2003–2012 [ha]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z bazy Eurostat.

Najwięcej ekologicznych użytków rolnych w 2013 roku znajdowało się w województwach: zachodniopomorskim (129 585 ha), warmińsko-mazurskim (116 199 ha) oraz podlaskim (63 548 ha) (rys. 5). Najmniej w województwie opolskim (3543 ha). Według raportu IJHARS, w 2013 roku w stosunku do roku poprzedniego nastąpił spadek powierzchni ekologicznych użytków rolnych

Rysunek 5

Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w Polsce w podziale na województwa w 2013 roku [ha]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.ijhar-s.gov.pl (data dostępu: 7.02.2015).

w województwach: dolnośląskim (o 15%), małopolskim (o 19%), podkarpackim (o 3%), pomorskim (o 6%) i zachodniopomorskim (o 4%). Największy procentowy przyrost powierzchni upraw ekologicznych odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim (o 27%), a największy przyrost w hektarach wystąpił w województwie mazowieckim (o 7 640,85 ha). W 2013 roku powierzchnia użytków w pełni przekształconych na ekologiczne wynosiła ponad 75% całkowitej powierzchni ekologicznych użytków rolnych.

Początek rolnictwa ekologicznego w Polsce to rok 1990. Odnotowano wtedy 27 gospodarstw ekologicznych (zarówno posiadających certyfikat, jak i tych w trakcie przedstawiania) [Nowogródzka 2012, s. 56]. W okresie 2003–2013 liczba gospodarstw ekologicznych wzrosła ponad 11-krotnie od 2286 w 2003 roku do 26 626 w 2013 roku z czego najwięcej tych gospodarstw było w województwach: warmińsko-mazurskim (4235), zachodniopomorskim (3640) i podlaskim (3407). W okresie 2003–2013 średnia wielkość gospodarstwa ekologicznego nie zmieniała się istotnie – wahała się od 20,71 ha do 25,19 ha, a w latach 2010–2013 utrzymywała się na poziomie około 25 ha [www.minrol.gov.pl].

Spośród wszystkich operatorów ekologicznych największą liczbę stanowią producenci (tab. 2). W Polsce w analizowanych latach nie odnotowano żadnego eksportera ekologicznych produktów rolnych. Pierwsi importerzy pojawili się w 2009 roku i ich liczba nieznacznie wzrasta. W okresie 2003–2013 liczba przetwórci ekologicznych wzrosła ponad 18-krotnie od 22 w 2003 roku do 407 w 2013 roku.

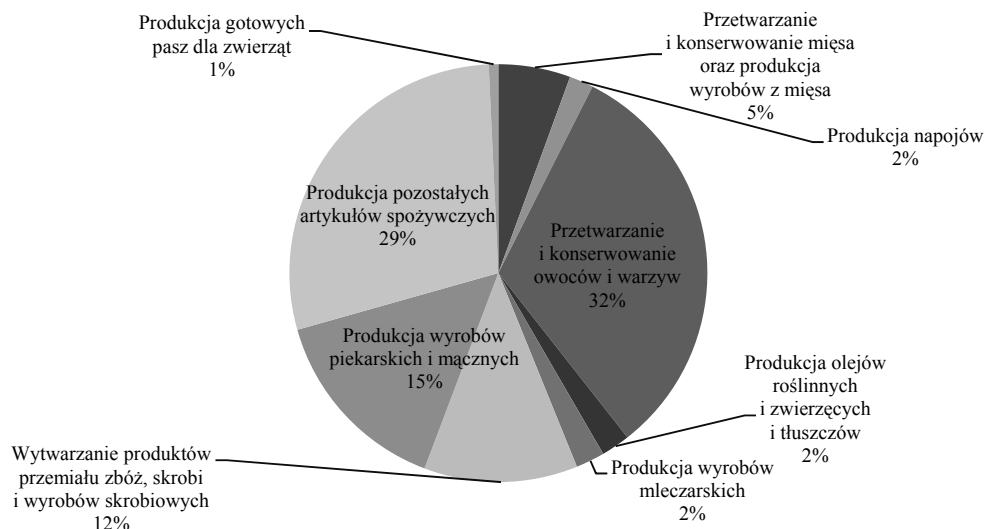
Tabela 2

Liczba operatorów ekologicznych w Polsce w latach 2005–2013

Operatorzy	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Importerzy	0	0	0	0	12	14	17	30	46
Przetwórcy	99	159	159	159	229	249	260	312	407
Producenci	7 182	9 187	11 887	14 888	17 092	20 578	23 430	25 944	26 626
Pozostali	0	0	0	223	53	85	96	252	409
Razem	7 281	9 346	12 046	15 270	17 386	20 926	23 803	26 538	27 488

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z bazy Eurostat.

W 2013 roku najwięcej przetwórci ekologicznych było w województwach: mazowieckim (78), wielkopolskim (53) oraz lubelskim (45). Łączna liczba przetwórci z wymienionych województw stanowiła 43,2% ogólnej liczby przetwórci ekologicznych w Polsce. Najwięcej zakładów przetwórczych w 2013 roku zajmowało się przetwórstwem owoców i warzyw oraz produkcją związaną z przemiałem zbóż i wytwarzaniem wyrobów piekarskich i mącznych (rys. 6).

Rysunek 6

Procentowy udział branż w przetwórstwie ekologicznym w Polsce w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z bazy Eurostat.

Z powodu braku danych wykres nie zawiera udziału przetwarzania i konserwowania ryb, skorupiaków i mięczaków. W Polsce liczba przetwórci jest zbyt mała w porównaniu do liczby przetwórci na zachodzie Europy, np. w Niemczech wynosi 9183, we Francji – 8957, a we Włoszech – 5873 [www.minrol.gov.pl].

Integralną część gospodarstwa ekologicznego stanowi chów zwierząt, ponieważ istotne jest, aby w tego typu systemach zachowywać równowagę między glebą, roślinami i zwierzętami. Dodatkowo dostarczają one wartościowego nawozu naturalnego, co sprzyja uzyskaniu większych plonów [Romankiewicz i Krupa 2012, s. 174]. Wraz z przyrostem liczby gospodarstw i powierzchni upraw ekologicznych, w ostatnich latach obserwuje się również wzrost liczby zwierząt w hodowlach ekologicznych (tab. 3). W 2012 roku we wszystkich grupach zwierząt, oprócz świń, liczba zwierząt zwiększyła się w stosunku do 2005 roku. Intensywnie wzrastała produkcja drobiu. Ponad 70% drobiu stanowią kury niołki, które wykorzystywane są do produkcji ekologicznych jaj.

Tabela 3

Pogłowie zwierząt w hodowli ekologicznej w Polsce w latach 2005–2012

Zwierzęta	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bydło	31 556	54 811	33 436	44 030	51 391	40 301	40 457	45 604
Koniowate	4 585	5 919	4 810	6 567	9 943	7 817	6 072	7 056
Kozy	4 592	6 328	5 109	4 240	6 333	5 431	5 219	5 252
Świnie	24 521	43 857	26 688	18 307	18 664	21 917	14 003	16 044
Drób	bd*	bd*	bd*	131 946	186 311	218 618	204 858	290 478
Owce	21 081	28 338	29 340	23 163	39 159	37 026	30 948	39 837
Pozostałe	1 383	6 411	23 746	9 460	17 662	13 692	15 224	24 494

*bd – Brak danych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z bazy Eurostat.

Podsumowanie

Rolnictwo ekologiczne ma istotny wkład w zrównoważony rozwój i zwiększenie zainteresowania obszarami wiejskimi [Racula 2012, s. 449]. Polskie rolnictwo posiada wszelkie warunki, by stać się znaczącym producentem i eksporterem żywności ekologicznej, jednak polityka rolna nie sprzyja rozwojowi tego sektora produkcji rolnej w naszym kraju. Z powodu mniejszych dopłat przewidzianych na lata 2014–2020 liczba gospodarstw ekologicznych może spadać. Już znalazło to potwierdzenie w danych, bo liczba producentów w 2014 zmniejszyła się po raz pierwszy od wielu lat.

Brak promocji żywności ekologicznej w Polsce wpływa na to, że w zasadzie wewnętrzny rynek produktów ekologicznych w naszym kraju nie istnieje [Szanse... 2013, s. 8]. Na większości obszarów w Polsce istnieją korzystne warunki klimatyczno-glebowe, a zanieczyszczenie środowiska jest relatywnie niskie, co powinno ułatwić rolnikom produkcję zgodnie z procedurami rolnictwa ekologicznego. Wytwarzanie biożywności jest czasochłonne, ale ograniczone możliwości alternatywnego zatrudniania nadwyżek siły roboczej na wsi powinny zachęcać do częstszego podejmowania działalności w tym kierunku [Turczak 2014, s. 61].

Słabą stroną rolnictwa ekologicznego są niższe plony – średnio o 20% w przypadku upraw roślinnych. Dotyczy to także produkcji zwierzęcej. Niższe plony przy wyższych kosztach i pracochłonności produkcji powodują niską efektywność ekonomiczną, co przekłada się na wyższe ceny produktów ekologicznych [Żelezik 2009, s. 155–166]. Ponadto oferta i dostępność polskiej żywności ekologicznej jest ograniczona. Sklepy z ekologiczną żywnością powstają zazwyczaj w dużych miastach, a produkty w nich sprzedawane są często importowane (przeważnie z Niemiec).

Literatura

- FiBl and IFOAM, *The Word of organic agriculture*, Statistic&Emerging Trends 2014, www.organic-world.net (data dostępu: 04.02.2015).
- KUŚ J., 2010: *Rolnictwo ekologiczne i perspektywy jego rozwoju*, Studia i Raporty IUNG-PIB, z. 26, s. 23–36.
- NOWOGRÓDZKA T., 2012: *Stan i perspektywy rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce*, Problemy Rolnictwa Światowego, t. 12, z. 2, Wyd. SGGW, Warszawa, s. 54–65.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 roku w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91.
- RACULA A., 2012: *Analysis of Organic Farming Sector in Romania*. Review of International Comparative Management Volume 13, Issue 3, s. 449–455.
- Raport o stanie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2011–2012*, IJHARS, Warszawa 2013.
- Szanse i zagrożenia polskiego rolnictwa ekologicznego w perspektywie lat 2014–2020*, Kancelaria Senatu 2013.
- ROMANKIEWICZ B., KRUPA J., 2012: *Stan i perspektywy rolnictwa ekologicznego w województwie podkarpackim*, [w:] *Ochrona środowiska w aspekcie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Pogórza Dynowskiego*, (red.) J. Krupa, T. Soliński, Materiały z konferencji 2–3 czerwca 2011 r., Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego, Dynów, s. 171–180.

- TURCZAK A., 2014: *Perspektywy rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce*, Zeszyty Naukowe Firma i Rynek nr 1 (46), s. 59–72.
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym, Dziennik Ustaw nr 116, poz. 975.
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o zmianie ustawy o rolnictwie ekologicznym, Internetowy System Aktów Prawnych, data dostępu 29 stycznia 2015 r.
- ZUBA M., 2012: *Szanse i bariery w integracji łańcucha żywności ekologicznej w Polsce*, Zeszyty Naukowe WSEI seria Ekonomia, nr 3, s. 261–288.
- ŻAKOWSKA-BIEMAS S., GUTKOWSKA K., 2003: *Rynek żywności ekologicznej w Polsce i w krajach Unii Europejskiej*, Wyd. SGGW, Warszawa 2003.
- ŻELEZIK M., 2009: *Dlaczego rolnictwo ekologiczne?* Rocznik Świętokrzyski, Seria B – Nauki Przyrodnicze nr 30, s. 155–166.

Abstrakt

Celem artykułu jest przedstawienie stanu i przyczyn rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2003–2014 w odniesieniu do wybranych krajów świata. Ukazano czynniki sprzyjające rozwojowi produkcji ekologicznej, warunki certyfikowania produktów, rozwój produkcji ekologicznej na świecie oraz strukturę i perspektywy rozwoju polskiego rolnictwa ekologicznego.

Słowa kluczowe: rolnictwo ekologiczne, zrównoważony rozwój, produkcja ekologiczna, certyfikowanie produktów

The development of organic farming in Poland

Abstract

The aim of the article is to present the state of and reasons for the development of organic farming in Poland in the years 2003–2014 in selected countries. It shows the factors conducive to the development of organic production, the conditions for the certification of products, development of organic production in the world and the structure and prospects of development of the Polish farming.

Key words: organic agriculture, sustainable development, organic production, certification of products

